

Adviesraad inzake beleidscoherentie
ten gunste van ontwikkeling
Conseil consultatif sur la cohérence
des politiques en faveur du développement

Advies van de Adviesraad inzake beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling

Beleidscoherentie en voedsel- en voedingszekerheid: naar een coherenter beleid voor het beheer van de voedselzekerheid in de wereld

Inleiding

Dit advies heeft betrekking op de coherentie tussen het Belgisch beleid op het gebied van voedsel- en voedingszekerheid en de internationale verbintenissen die België is aangegaan in het Comité voor Mondiale Voedselzekerheid (CFS) en in het kader van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG), en ook ten aanzien van het recht op voedsel.

Dit advies is goedgekeurd via e-mail op 14 november 2016.

Oorspronkelijk taal van dit document: Frans

Samenvatting

Na de crisis van de voedselprijzen van 2007-2008 werd het Comité voor Mondiale Voedselzekerheid (*Committee on World Food Security - CFS*) van de Verenigde Naties grondig hervormd met het oog op een beter beheer van de voedsel- en voedingszekerheid in de wereld. Het CFS is voortaan het belangrijkste internationaal en intergouvernementeel open platform voor het uitroeien van de honger en het garanderen van de voedsel- en voedingszekerheid op wereldschaal.

Er zijn heel wat incoherenties vast te stellen tussen het beleid, de programma's en de financiële instrumenten voor de officiële ontwikkelingshulp in de sectoren van de landbouw en de voedselzekerheid en de verbintenissen die België is aangegaan in het kader van het CFS, en ook de verplichtingen die voortvloeien uit het recht op voedsel.

Bovendien beschikt België op dit moment nog niet over een participatief mechanisme waarmee het de Belgische standpunten in onderhandelingen kan voorbereiden en de opvolging en uitvoering kan garanderen van de verschillende aanbevelingen en richtlijnen waarover in het CFS wordt beslist.

Dit zijn de belangrijkste aanbevelingen:

1. De aanbevelingen en richtlijnen die zijn goedgekeurd door het CFS vertalen in het beleid op het gebied van voedsel- en voedingszekerheid, onder andere door het goedkeuren van een plan voor actie en opvolging van die aanbevelingen.
2. De multisectoriële en multistakeholdermechanismen versterken om de standpunten van België in onderhandelingen binnen het CFS voor te bereiden en om de opvolging en uitvoering te verzekeren van de verschillende aanbevelingen en richtlijnen van het CFS.
3. De coherentie versterken van het beleid dat een impact heeft op het verwezenlijken van het recht op adequaat voedsel en op het verwezenlijken van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG). Dit door, onder andere, erop toe te zien dat minstens 15% van de officiële ontwikkelingshulp wordt besteed aan de ondersteuning van de duurzame en familiale landbouw en de voedsel- en voedingszekerheid en door hiervoor de juiste institutionele mechanismen te voorzien.

4. Binnen de mechanismen voor besluitvorming van de Europese Unie aandringen op het goedkeuren van beleidslijnen en programma's voor financiering die coherent zijn met de verwezenlijking van het recht op voedsel conform de beslissingen van het CFS.

1. Context en voorstelling van de problematiek

01. Ondanks de beloften van de Wereldvoedseltop van 1996 en de Millenniumdoelstellingen voor Ontwikkeling waren er in 2015 795 miljoen mensen die honger leden – de helft daarvan woont op het platteland en is voor zijn bestaan afhankelijk van de landbouw; 2 miljard mensen hadden een tekort aan micronutriënten; 1,9 miljard mensen leed aan obesitas en overgewicht.¹
02. De vraag naar voedselproducten blijft stijgen, sneller nog dan de bevolking, terwijl het water, de landbouwgrond en de biodiversiteit verder afnemen. De landbouw moet ook een belangrijke rol spelen in de strijd tegen woestijnvorming, bij de mitigatie van de klimaatverandering en de adaptatie aan die verandering.²

Internationale verbintenissen

03. De hervorming van het Comité voor Mondiale Voedselzekerheid (CFS) na de crisis van de voedselprijzen van 2007-2008 leidde tot een herziening van de visie en de taken van het CFS, dat voortaan “het belangrijkste internationaal en intergouvernementeel open platform is, bestaande uit een brede waaier van stakeholders die zich ertoe verbonden hebben om op gecoördineerde wijze samen te werken om een eind te maken aan de honger en de voedsel- en voedingszekerheid van de hele mensheid te verzekeren.”³
04. Het recht op voedsel wordt gegarandeerd door artikel 11 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten. De vrijwillige richtlijnen ter ondersteuning van de geleidelijke verwezenlijking van het recht op adequaat voedsel in een context van nationale voedselzekerheid werden op 23 november 2004 goedgekeurd door de Raad van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO), na onderhandelingen binnen het CFS. Na de crisis van de voedselprijzen van 2007-2008 herbevestigde de Verklaring van Rome, goedgekeurd op 18 november 2009 tijdens de Wereldtop over Voedselzekerheid, het engagement van de lidstaten om de structurele oorzaken van honger en ondervoeding uit te schakelen door het verwezenlijken van het recht op adequaat voedsel (Principe 3).
05. Het CFS heeft verschillende teksten, richtlijnen en aanbevelingen goedgekeurd:
 - Het Internationaal Strategisch Kader voor voedselzekerheid en voeding, dat bedoeld is om de coördinatie te verbeteren en de gelijktijdige acties van een brede waaier van stakeholders te begeleiden.
 - De vrijwillige richtlijnen voor een verantwoord beheer van gronden, visgronden en bossen in het kader van de nationale voedselzekerheid (VGGT 2012)⁴ maken het mogelijk de regelgeving op het beheer van gronden, visgronden en bossen te verbeteren met het uiteindelijke doel de voedselzekerheid van iedereen te garanderen en de geleidelijke

¹ IPES-Food. 2016. From uniformity to diversity: a paradigm shift from industrial agriculture to diversified agroecological systems. International Panel of Experts on Sustainable Food systems. www.ipes-food.org, p 9.

² FAO. 2015. Ibidem

³ CFS:2009/2Rev. 2 (okt. 2009) (goedgekeurd tijdens de 35ste zitting van de het Comité voor Voedselzekerheid in Rome, 15-17 oktober 2009)

⁴ <http://www.fao.org/docrep/016/i2801f/i2801f.pdf>

verwezenlijking van het recht op adequaat voedsel te bevorderen in het kader van de nationale voedselzekerheid.

- De Principes voor verantwoord investeren in de landbouw en de voedselsystemen⁵ om de voedselzekerheid en de voeding te verbeteren en om de geleidelijke verwezenlijking van het recht op adequaat voedsel in het kader van de nationale voedselzekerheid te bevorderen.
- het Actiekader voor Voedselzekerheid en Voeding bij Aanhoudende Crises⁶ is bedoeld om de voedselzekerheid en de voeding te verbeteren van de bevolkingsgroepen die getroffen (dreigen te) worden door aanhoudende crises, door de belangrijkste symptomen aan te pakken en de veerkracht te versterken, door de aanpassing aan specifieke problemen te bevorderen en te helpen bij het uitschakelen van de onderliggende oorzaken.
- Het CFS heeft trouwens aanbevelingen opgesteld over een aantal thema's⁷ in verband met voedsel- en voedingszekerheid die een grotere beleidsconvergentie vergen.

06. Door 2014 uit te roepen tot Internationaal Jaar van de Familiale Landbouw, bevestigen de Verenigde Naties de centrale rol van de familiale landbouw om te komen tot voedsel- en voedingszekerheid. Dit bevestigt dat “de familiale landbouwers een bijdrage kunnen leveren om honger en ondervoeding de wereld uit te helpen. Het is ruim bewezen dat arme familiale boeren hun vermogen tot productiviteit snel kunnen ontplooiën wanneer het juiste politieke kader voorhanden is”⁸.

07. Ondanks de bereikte vooruitgang en de vermindering van het aandeel ondervoede mensen in de wereld waren in 2015 noch de beloften van de Wereldvoedseltop van 1996 noch die van de Millenniumdoelstellingen voor Ontwikkeling bereikt. Met de goedkeuring van het Programma voor Duurzame Ontwikkeling tegen 2030⁹ heeft België zich ertoe verbonden een eind te maken aan de honger, de voedselzekerheid te garanderen, de voeding te verbeteren en een duurzame landbouw te bevorderen (Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling 2, of DOD2). Het heeft zich er ook toe verbonden om mee te helpen bij het verwezenlijken van andere doelstellingen die nauw verbonden zijn met het uitroeien van honger en ondervoeding: het heeft zich ertoe verbonden alle vormen van armoede uit te roeien (DOD1), duurzame productie- en consumptiemethodes te verzekeren (DOD 12), de ongelijkheid in en tussen landen terug te dringen (DOD10), de klimaatverandering in de hand te houden (DOD13) of de ecosystemen op aarde te behouden en te herstellen en duurzaam te beheren, de verarming van de bodem te stoppen en om te keren en een eind te maken aan het verlies van biodiversiteit (DOD15).

08. De landen die deze doelstellingen hebben goedgekeurd, erkennen het belang van de rol van het CFS en zijn taak, als inclusief platform, om dit doel te verwezenlijken op internationaal en nationaal niveau. Daartoe onderstreept de FAO dat de strijd voor “*het uitroeien van de honger en de armoede prioritair moet worden gevoerd op het platteland, waar bijna 80 procent van de armen en de mensen die honger lijden in de wereld wonen. Daartoe moeten we blijf geven*”

⁵ <http://www.fao.org/3/a-au866f.pdf>

⁶ <http://www.fao.org/3/a-bc852f.pdf>

⁷ De thema's van het beheer van grondeigendom en internationale investeringen, de volatiliteit van de prijzen, gendergelijkheid, investeringen ten gunste van kleine boeren, sociale bescherming, boeren en ondernemers als investeerders, agrobrandstoffen, visvangst en aquacultuur, het verlies en de verspilling van voedsel, water, de toegang van kleine boeren tot de markten, duurzame landbouwontwikkeling en de rol van de veeteelt.

⁸ <http://www.fao.org/family-farming-2014/home/main-messages/fr/>

⁹ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/fr/objectifs-de-developpement-durable/>

van een sterke politieke wil en investeren in de belangrijkste actoren van verandering – kleine boeren, familiale boeren, plattelandsvrouwen, vissers, plaatselijke gemeenschappen en andere kwetsbare of kansarme bevolkingsgroepen.”¹⁰ Op die manier is het uitroeien van armoede en honger op het platteland nauw verbonden met het herstel van de voedselproductie, de landbouwproductiviteit en de inkomens op het platteland¹¹. Dit doel hangt nauw samen met de andere doelstellingen voor duurzame ontwikkeling.

Verbintenissen van België

09. Tijdens de Conferentie op Hoog Niveau over Voedselzekerheid in Rome in 2008 beloofde België, bij monde van de minister van Ontwikkelingssamenwerking, om vanaf 2010 10% van de officiële ontwikkelingshulp (ODA) te besteden aan de landbouw en dit percentage in 2015 op te trekken tot 15%.
10. Door de wet van 19 maart 2013 betreffende de Belgische ontwikkelingssamenwerking schaarst België zich achter de principes, verklaringen en verdragen van de Verenigde Naties over de mensenrechten in al hun dimensies. De wet omschrijft de sector landbouw en voedselzekerheid als een van zijn vier concentratiesectoren.
11. In 2010 keurde de minister van Ontwikkelingssamenwerking een Strategienota voor de sector van de landbouw en de voedselzekerheid (hierna de Strategienota) van de DGD goed. Die nota werd opgesteld in samenwerking met de verschillende actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, verenigd binnen het “Belgisch Platform Landbouw en Voedselzekerheid” (PLV). De nota richt zich in de eerste plaats op steun aan de duurzame familiale landbouw en omschrijft het beheer van de voedselzekerheid als een van haar prioriteiten door het versterken van de staat in zijn taken voor coördinatie, facilitering en regulering en ook door het versterken van de civiele samenleving en de boerenorganisaties en door de individuele en collectieve *empowerment* van de plattelandsvrouwen.
12. Om de uitvoering van de Belgische strategie voor de sector van de landbouw en de voedselzekerheid te kunnen opvolgen, werd binnen het Platform Landbouw en Voedselzekerheid (PLV) een analyseschema goedgekeurd. Jammer genoeg is dat schema maar gedeeltelijk gebruikt en heeft het niet geleid tot een monitoring van de uitvoering van de Strategienota.
13. In het kader van de beslissingen van de 41ste zitting van het CFS heeft België opnieuw zijn engagement bevestigd voor de geleidelijke verwezenlijking van het recht op voedsel, en in die context beloofd het uitwerken van een coherent beleid te bevorderen. Het heeft opnieuw bevestigd dat het belangrijk is de mensenrechten te respecteren, te beschermen, te promoten en te bevorderen bij het uitstippelen en uitvoeren van beleidslijnen en programma’s in verband met voedselzekerheid en voeding. België moedigt methodes aan die mechanismen voor een geïnformeerde, participatieve en transparante besluitvorming versterken in het kader van de beleidsprocessen in verband met voedselzekerheid en voeding, en wil daarbij absolute prioriteit geven aan de kwetsbaarste bevolkingsgroepen en ook aan gendergelijkheid en *empowerment* van vrouwen.¹²

¹⁰ FAO, La FAO et les 17 Objectifs de développement durable, 2015. <http://www.fao.org/3/a-i4997f.pdf>

¹¹ Sustainable development knowledge platform, Food security and nutrition and sustainable agriculture, <https://sustainabledevelopment.un.org/topics/foodagriculture>

¹² Comité De La Sécurité Alimentaire Mondiale. Rapport de la quarante et unième session du Comité de la sécurité alimentaire mondiale (Rome, 13-18 octobre 2014), para. 40, <http://www.fao.org/3/a-mm369f.pdf>

Het Platform Landbouw en Voedselzekerheid

14. Op dit moment beschikt België over diverse adviesmechanismen, maar die maken het niet mogelijk om op doeltreffende wijze de Belgische standpunten in onderhandelingen voor te bereiden of de opvolging en de uitvoering van de verschillende aanbevelingen en richtlijnen van het CFS te garanderen. Soms wordt aangeklopt bij het PLV, maar dat gebeurt niet systematisch. Af en toe staat de Coormulti open voor externe deelname. De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO), die de Belgische federale overheid advies verstrekt over het federaal beleid op het gebied van duurzame ontwikkeling en daarbij bijzondere aandacht besteedt aan het nakomen van de internationale verbintenissen van België, heeft de verbintenissen van het CFS niet opgenomen. België kan inspiratie halen uit mechanismen voor een participatief beheer van de voedselzekerheid die bestaan in andere landen, zoals Brazilië (met de Nationale Raad voor Voedsel- en Voedingszekerheid¹³) of Frankrijk (met de Franse Interministeriële groep voor Voedselzekerheid – GISA¹⁴).

Coherentie in de Belgische officiële ontwikkelingshulp

15. De Belgische officiële ontwikkelingshulp in de sectoren “landbouw, bosbouw en visvangst” en “multisector plattelandontwikkeling” is gestegen van 150,5 miljoen euro in 2011 (of 7,79% van de ODA) tot 158,8 miljoen euro in 2015 (9,28%). Dit staat ver af van het doel van 15 % waartoe België zich had verbonden. Als we enkel rekening houden met de ODA die rechtstreeks door DGD wordt beheerd, en die ongeveer twee derde van de totale ODA vertegenwoordigt, bedraagt het aandeel 10,5% voor 2011 en 13,4% voor 2015. De mislukking om het doel van de beloofde 15% voor de sector van de landbouw te bereiken, moet ook worden gesitueerd in de context van een structurele daling van de Belgische ODA. In 2015 vertegenwoordigde de ODA nog maar 0,42% van het Bruto Nationaal Inkomen (BNI), terwijl dat in 2011 nog 0,64% was. Ook hier slaagt België er niet in om de beloften na te komen om tegen 2010 0,7 % van het BNI te bereiken. Als we uitgaan van de 0,7% van het BNI die België had moeten halen en waarvan 15% bestemd moest zijn voor landbouw, had ons land in 2015 hiervoor 433,2 miljoen euro moeten uitgeven in plaats van de 158,8 miljoen die daar nu aan zijn besteed.¹⁵
16. De DGD beschikt over een cel die waakt over de coherentie van het ontwikkelingsbeleid. Die cel beschikt evenwel niet over de middelen om ervoor te zorgen dat de financiering op het vlak van voedsel- en voedingszekerheid van alle actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking (actoren van de bilaterale samenwerking, van de multilaterale samenwerking (inclusief de middelen die worden verstrekt aan de Wereldbank, aan het Europees Ontwikkelingsfonds en voor de verplichte bijdragen aan de EU), de Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (BIO) en de niet-gouvernementele actoren) coherent zijn met de internationale verbintenissen die België is aangegaan in het Comité voor Voedselzekerheid in de Wereld (CFS), in het kader van de Doelstellingen voor Duurzame Ontwikkeling (DOD) en ook ten aanzien van het recht op voedsel.
17. Conform artikel 31 van de Wet met betrekking tot de Belgische ontwikkelingssamenwerking van 19 maart 2013¹⁶ heeft België de verplichting om impactanalyses van de belangrijkste

¹³ https://www.fao.org.br/download/Seguranca_Alimentar_Ingles.pdf

¹⁴ <http://www.gisa-france.fr/>

¹⁵ Coalition contre la faim, Aide publique de la Belgique pour l'agriculture, september 2016.

http://www.coalitioncontrelafaim.be/wp-content/uploads/2016/09/PolicyBriefs_APB_FR_HD-WEB2.pdf

¹⁶ BS, 12 april 2013 (Wet gewijzigd door de wetten van 9 januari 2014 en 16 juni 2016)

beleidslijnen uit te voeren. Op het vlak van de voedsel- en voedingszekerheid moet bijzondere aandacht worden besteed aan de gevolgen van de maatregelen die verband houden met het landbouw-, het handels-, klimaat- en energiebeleid en de investeringen in grond.

18. De impactanalyses voorzien door de Wet met betrekking tot de Belgische ontwikkelings samenwerking van 2013 zouden onafhankelijk en diepgaand moeten gebeuren en zouden zich moeten baseren op de richtlijnen voor impactanalyses in verband met de mensenrechten. Om ex-post impactanalyses te versterken en aan te vullen, zouden rechtsmiddelen moeten openstaan voor mensen wier recht op voedsel wordt aangetast door beslissingen van België.
19. Er zijn vragen te stellen bij verschillende financieringen met betrekking tot de verkondigde doelstelling van steun aan de duurzame familiale landbouw. De bijdragen van België aan de Wereldbank gebeuren vooral in de vorm van “*core funding*”, dat betekent dat de financiering bijdraagt aan de algemene activiteiten van de organisatie en niet aan de financiering van specifieke projecten. Maar in de landbouwsector zijn de beleidslijnen voor steun meer gericht op steun aan de agro-industrie dan op het model van de duurzame familiale landbouw¹⁷. Deze invalshoek wordt geïllustreerd door de nieuwe indicator die de Wereldbank heeft ontwikkeld met de naam “Enabling the business of Agriculture”. De indicator “Enabling the business of Agriculture” haalt inspiratie uit het model van de meer klassieke indicator over het bedrijfsklimaat (“Doing Business”) en wil staten evalueren in functie van hun overheidsbeleid ter bevordering van investeringen in de voedingssector¹⁸. De voorbije jaren zijn trouwens meerdere gevallen van schendingen van de rechten van boer(inn)en en plaatselijke gemeenschappen aan het licht gekomen die verband hielden met projecten die worden gefinancierd door de Wereldbank, zoals de bemiddelingsinstantie van de Wereldbank ook heeft moeten erkennen: het gaat bijvoorbeeld om gevallen in Oeganda¹⁹, Honduras²⁰ of Cambodja²¹.
20. De Belgische Maatschappij voor Investerings in Ontwikkelingslanden (BIO) werd opgericht in 2001 met de opdracht privé-investeringen in ontwikkelingslanden te ondersteunen, vooral in de sector van de voedingsindustrie. Haar rendementseisen en de minimumdrempel voor investeringen vormen nog altijd grote belemmeringen om rechtstreeks te investeren in micro-, kleine en middelgrote ondernemingen en in de financiering van actoren die complementair zijn aan de familiale bedrijven in de sector van de landbouw. Uit meerdere rapporten is trouwens al gebleken dat BIO grote multinationals steunt voor grootschalige investeringsprojecten in grond (doorgaans *landgrabbing* of landroof genaamd), waarvan de praktijken zijn aangeklaagd omwille van hun impact op de voedselzekerheid en de

¹⁷ De campagne “Tous trompés”, opgezet door SOS Faim en met de steun van 40 organisaties.

www.toustrompes.be

¹⁸ Oakland Institute, « New Name, Same Game: World Bank's Enabling the Business of Agriculture », Oakland, 2014.

http://www.oaklandinstitute.org/sites/oaklandinstitute.org/files/New%20Name,%20Same%20Game_0.pdf

¹⁹ Compliance Advisor Ombudsman. “CAO Cases”. Uganda, Agri-vie Fund –01, Kiboga. http://www.cao-ombudsman.org/cases/case_detail.aspx?id=180 (geraadpleegd op 28 augustus 2014)

²⁰ Compliance Advisor Ombudsman. “CAO Cases”. Honduras, Dinant – 01, Vice President Request.

http://www.cao-ombudsman.org/cases/case_detail.aspx?id=188

²¹ Compliance Advisor Ombudsman. “CAO Cases”. Cambodia: VEIL II – 01, Ratanakiri Province.

http://www.cao-ombudsman.org/cases/case_detail.aspx?id=212

grondrechten van de plaatselijke gemeenschappen, zoals bijvoorbeeld projecten voor de productie van agrobrandstoffen (ADDAX)²² of palmolie (Socfin²³ en Feronia²⁴).

21. De Nieuwe Alliantie voor Voedselzekerheid en Voeding (NAVV) werd in 2012 opgericht op initiatief van de G8 om de voedselzekerheid en de voeding te verbeteren door de inbreng van privékapitaal voor de ontwikkeling van de Afrikaanse landbouwsector. Op dit moment zijn tien Afrikaanse landen toegetreden. De NAVV heeft al heel veel kritiek gekregen, zowel vanuit de civiele samenleving²⁵ als van onafhankelijke deskundigen²⁶, omdat zij voorrang geeft aan de belangen van de grote multinationale ondernemingen ten koste van de kleine producenten. In Malawi bijvoorbeeld, waar het Vlaams Gewest meewerkt aan de uitvoering van de NAVV door middel van een financiering van 18 miljoen dollar op vier jaar²⁷, verbindt de overheid zich ertoe om 200.000 hectare grond vrij te maken voor grootschalige investeringen in de landbouw, exportbelemmeringen op te heffen om de exportlandbouw te bevorderen, het belastingstelsel voor de investeerders te herzien en een programma voor de harmonisering van het zaaigoed uit te voeren. Dat laatste zal de rechten van de kleine producenten om hun eigen zaaigoed te gebruiken en te verkopen inperken en de belangen van de investeerders bevorderen.²⁸

Coherentie in het ontwikkelingsbeleid op het niveau van de Europese instellingen

22. Artikel 208 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie heeft van beleidscoherentie voor ontwikkeling een juridische verplichting gemaakt. Als gevolg van die bepaling moet alle Europees beleid helpen om te voldoen aan de noden van de ontwikkelingslanden of mag het op zijn minst niet in strijd zijn met het doel van het uitbannen van de armoede.
23. Veel beleidslijnen op het gebied van voedsel- en voedingszekerheid in verband met de verwezenlijking van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG), en ook ten aanzien van het recht op voedsel, worden goedgekeurd op supranationaal niveau, enerzijds binnen de

²² BIO financiert het project ADDAX in Sierra Leone, dochter van de Zwitserse groep Addax & Oryx, voor de ontginning van meer dan 20.000 ha grond voor de productie van agrobrandstoffen voor de Europese markt.

²³ BIO financiert het bedrijf Agripalma (dochter van de Belgisch-Luxemburgse groep Socfin) voor de agro-industriële teelt van oliepalmen op 4500 hectare.

²⁴ GRAIN, een bedrijf voor palmolie in de DRC dat steun krijgt van ontwikkelingssamenwerking, wordt geconfronteerd met grondconflicten en verdachte financiële verrichtingen, november 2016. <https://www.grain.org/fr/article/entries/5572-une-entreprise-d-huile-de-palme-en-rdc-soutenu-par-l-aide-au-developpement-est-confrontee-a-des-conflits-fonciers-et-des-operations-financieres-suspectes>

²⁵ Call of Civil Society Organizations to their Governments on the New Alliance for Food Security and Nutrition in Africa, juni 2015.

²⁶ Raj Patel, Rachel Bezner Kerr, Lizzie Shumba & Laifolo Dakishoni (2015) Cook, eat, man, woman: understanding the New Alliance for Food Security and Nutrition, nutritionism and its alternatives from Malawi, *The Journal of Peasant Studies*, 42:1, 21-44.

²⁷ Het Vlaams Gewest wordt omschreven als partner van de NAVV in Malawi en levert een bijdrage aan de financiering van de programma's voor ongeveer 8 miljoen dollar over 4 jaar. Zie Country Cooperation Framework to support the New Alliance for Food Security and Nutrition in Malawi. p.14, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/208059/new-alliance-progress-report-coop-framework-malawi.pdf

²⁸ Raj Patel, Rachel Bezner Kerr, Lizzie Shumba & Laifolo Dakishoni (2015) Cook, eat, man, woman: understanding the New Alliance for Food Security and Nutrition, nutritionism and its alternatives from Malawi, *The Journal of Peasant Studies*, 42:1, 21-44.

Europese instanties en anderzijds binnen internationale instellingen als de Wereldbank, de Wereldhandelsorganisatie, de OESO, het Comité voor Voedselzekerheid in de Wereld of de FAO, ... Maar de standpunten van België binnen die instanties zijn vaak vaag en weinig onderworpen aan democratisch debat.

2. Aanbevelingen

Aanbeveling 1: De aanbevelingen van het CFS vertalen in het Belgisch beleid op het gebied van voedsel- en voedingszekerheid.

24. In het kader van de **herziening van zijn Strategienota landbouw en voedselzekerheid** zou het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking ten volle rekening moeten houden met het internationaal strategisch kader van het CFS, evenals met de andere richtlijnen en aanbevelingen die moeten dienen als bakens voor de Belgische beleidsprioriteiten, om te kunnen meewerken aan coherente acties op internationaal, regionaal en nationaal niveau.
25. Een **plan voor actie** en opvolging zou moeten worden goedgekeurd met medewerking van de betrokken stakeholders, om de aanbevelingen van het CFS om te zetten in het Belgisch beleid. Met het oog op een geleidelijke uitvoering stelt de Adviesraad inzake beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling voor om zich in 2017 toe te spitsen op de uitvoering van de Vrijwillige richtsnoeren voor het verantwoord beheer van gronden, visgronden en bossen in het kader van de nationale voedselzekerheid, en ook op de uitvoering van de aanbevelingen met betrekking tot gendergelijkheid in het betreffende Belgische beleid. De vrijwillige richtlijnen voor een verantwoord grondbeheer maken het mogelijk om de regelgeving op het beheer van gronden, visgronden en bossen te verbeteren met het uiteindelijke doel de voedselzekerheid van iedereen te garanderen en de geleidelijke verwezenlijking van het recht op adequaat voedsel te bevorderen in het kader van de nationale voedselzekerheid.
26. Het internationaal strategisch kader van het CFS moet de grondslag vormen voor het beleid en de strategieën om te komen tot voedsel- en voedselzekerheid en de verwezenlijking van het recht op adequaat voedsel in de ontwikkelingslanden.
27. België zou het schema voor het analyseren van de uitvoering van de strategienota moeten herzien, om er ook de verbintenissen van het CFS in op te nemen, in het bijzonder de centrale plaats van de mensenrechten.
28. Het actieplan zou moeten voorzien dat, na elke zitting van het CFS, de goedgekeurde aanbevelingen worden meegedeeld aan de betrokken ministeries en actoren, opdat zij kunnen bepalen welke maatregelen nodig zijn om ze uit te voeren.
29. Het actieplan zou ook moeten voorzien dat België zich ertoe verbindt om elk jaar een specifiek moment te organiseren over de opvolging van de uitvoering van de aanbevelingen van het CFS in België op basis van het referentiekader dat door het CFS is vastgelegd en goedgekeurd.²⁹ De opvolging zou bedoeld moeten zijn voor het delen van i) ervaringen en goede praktijken in verband met de uitvoering van de aanbevelingen van het CFS, onder andere ook de factoren die gevolgen hebben voor de resultaten en de ervaren moeilijkheden en uitdagingen; ii) de geboekte vooruitgang bij de uitvoering van de aanbevelingen van het CFS en de middelen om betere vastgestelde resultaten te halen; iii) de lessen die zijn getrokken om de relevantie en de doeltreffendheid van het werk van het CSF te verbeteren, onder andere ter ondersteuning van het behalen van de nationale doelstellingen op het vlak van voedselzekerheid en voeding.

²⁹ Comité de la sécurité Alimentaire Mondiale, Quarante-troisième session, 17-21 oktober 2016.

<http://www.fao.org/3/a-mr182f.pdf>

Aanbeveling 2: De multisectoriële en multistakeholdermechanismen versterken om de standpunten van België in onderhandelingen voor te bereiden en om de opvolging en uitvoering te verzekeren van de verschillende aanbevelingen en richtlijnen van het CFS.

30. Het ministerie van Buitenlandse Zaken zou in samenwerking met andere ministeries zijn **multistakeholderplatformen** over voedsel- en voedingszekerheid moeten versterken, waarin de betrokken ministeries, de civiele samenleving, onderzoeksinstituten en ook de boeren- en producentenorganisaties vertegenwoordigd zijn.
31. De stakeholders binnen deze platformen zouden **mechanismen voor participatie** moeten opzetten en daarbij voorrang moeten geven aan de stem van de organisaties en bewegingen van de mensen die het sterkst getroffen worden door voedselonzekerheid en ondervoeding, en van organisaties van familiale boerinnen en boeren, omdat zij de belangrijkste bijdrage leveren voor de voedselzekerheid en voeding in de wereld.
32. De platformen zouden de volgende hoofdtaken moeten hebben:
 - de voedsel- en voedings situatie bewaken en analyseren, in het bijzonder in België en in de ontwikkelingslanden, en ook de structurele of conjuncturele oorzaken van die situatie;
 - de uitvoering voorbereiden en opvolgen van de Belgische en Europese beleidsmaatregelen en initiatieven om een eind te maken aan de honger, de voedselzekerheid te verzekeren, de voeding te verbeteren en een duurzame landbouw te bevorderen (op korte, middellange en lange termijn);
 - maatregelen voorzien voor verantwoording tegenover het CFS of de stakeholders;
 - de Belgische standpunten in de Europese en internationale fora voorbereiden;
 - analyseren in welke mate het Belgisch beleid dat gevolgen heeft voor de voedsel- en voedingszekerheid en de verwezenlijking van het recht op voedsel coherent is, en ook aanbevelingen formuleren om die coherentie te verhogen.
33. Het Platform Landbouw en Voedselzekerheid (PLV) zou de eerste drie functies van bewaking en analyse, opvolging van de uitvoering en verantwoording moeten toevertrouwd krijgen.
34. Coormulti zou op participatieve wijze moeten zorgen voor de voorbereiding van de Belgische standpunten, met de medewerking van de relevante ministeries afhankelijk van het onderwerp en met name van de ministeries die betrokken zijn bij het beleid op het gebied van landbouw, klimaat en energie, milieu en volksgezondheid, buitenlandse handel en investeringen, financiën, sociale bescherming, enz.
35. De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling en de Adviesraad inzake beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling zouden kunnen worden aangesproken om de coherentie van het beleid te bewaken.
36. Het ministerie van Buitenlandse Zaken zou moeten instaan voor de coördinatie. Daartoe zou het moeten kunnen beschikken over de nodige menselijke middelen, waaronder een steunpunt, om dit beleidsproces te begeleiden.
37. De betrokkenheid van de civiele samenleving zou zo inclusief mogelijk moeten zijn, met bijzondere aandacht voor de mogelijkheden tot participatie van de vrouwen en mannen van wie het recht op voedsel wordt bedreigd of geschonden of die worden getroffen door voedselonzekerheid, zeker wanneer hun situatie rechtstreeks of onrechtstreeks, volledig of gedeeltelijk te wijten is aan het beleid of de praktijken van Belgische overheids- of privéactoren.
38. De uitvoering van de mechanismen van beleidscoherentie zou een ruime betrokkenheid moeten verzekeren van de civiele samenleving, en vooral van de koepels van boerenorganisaties. De civiele samenleving zou recht van initiatief en interpellatie moeten hebben.

Aanbeveling 3: De coherentie versterken van het beleid dat een impact heeft op het verwezenlijken van het recht op adequaat voedsel en op het verwezenlijken van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG).

39. België zou zijn beloften moeten nakomen om 0,7% van zijn BNI aan ontwikkelingshulp te besteden. In het kader van de doelstelling “zero honger” van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG) zou het zijn engagement moeten vernieuwen om 15% van zijn ODA te besteden aan de sector van de duurzame familiale landbouw en de voedsel- en voedingszekerheid. Er moet een passend monitoringsysteem komen om na te gaan of deze financiële engagementen zijn nagekomen.
40. België zou binnen de DGD een doeltreffend mechanisme moeten voorzien dat garandeert dat **het beleid en de financieringsinstrumenten** van de actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking coherent zijn met het naleven, beschermen en verwezenlijken van de mensenrechten en de principes en de grondslagen die zijn goedgekeurd in het internationaal strategisch kader van het CFS. De regering zou voor het parlement en de multistakeholderplatformen verslag moeten uitbrengen over de manier waarop zij deze coherentie garandeert.
41. België zou zijn procedures voor **impactanalyse** moeten versterken en daarbij de principes van transparantie, onafhankelijkheid en participatie moeten naleven, evenals de andere criteria uit de richtlijnen voor impactanalyses met betrekking tot de mensenrechten.

Aanbeveling 4: Binnen de mechanismen voor besluitvorming van de Europese Unie aandringen op het goedkeuren van beleidslijnen en programma’s voor financiering die coherent zijn met de verwezenlijking van het recht op voedsel conform de beslissingen van het CFS.

42. Op het niveau van Europa zou België de invoering moeten aanmoedigen van en actief moeten meewerken aan een mechanisme om de uitvoering van de aanbevelingen van het CFS op te volgen op basis van het referentiekader dat door het CFS is vastgelegd en goedgekeurd.
43. België zou de instellingen van de Europese Unie moeten oproepen om zich in 2017 toe te spitsen op de opvolging van de uitvoering van de richtlijnen over het grondbeheer in het betreffende Europese beleid en op de uitvoering van de aanbevelingen in verband met gendergelijkheid.
44. België zou moeten meewerken met de mechanismen voor coherentie in het beleid en de financieringsinstrumenten op Europees niveau, met bijzondere aandacht voor de sectoren van de voedsel- en de voedingszekerheid en voor de verwezenlijking van het recht op adequaat voedsel.
45. De standpunten die België inneemt in de Europese instanties, zouden moeten voldoen aan een eis tot transparantie en zouden moeten worden besproken met de stakeholders binnen Coormulti.